

Aluehallintovirasto

Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2023

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Lapin aluehallintovirasto
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto Valvira

Julkaisija

Opetus- ja kulttuuritoimi

Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2023

30.1.2024

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Lapin aluehallintovirasto
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

Aluehallintovirastojen julkaisu 227/2024

ISSN: 2343-3132 (verkkopublication)

ISBN -

2024

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 227/2024

Tekijät Etelä-Suomen aluehallintovirasto Itä-Suomen aluehallintovirasto Lapin aluehallintovirasto Lounais-Suomen aluehallintovirasto Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valvira		Julkaisuaika 30.1.2024	
		Toimeksiantajat(t)	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2023			
Tiivistelmä Aluehallintovirastot ja Valvira ovat laatineet varhaiskasvatuksen valvontaohjelman, jonka mukainen suunnitelmallinen valvonta on aloitettu vuoden 2020 alussa. Vuoden 2023 painopistealueina ovat olleet lakimuutosten toimeenpanon ohjaus sekä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen valvonta. Näiden lisäksi painopistealueina ovat olleet lupamenettely, valvontaosaaminen, omavalvontasuunnitelma sekä lapsen oikeus tukeen. Aluehallintovirastot ovat vuoden 2023 aikana antaneet informaatio-ohjausta, järjestäneet täydennyskoulutuksia ja ohjaustilaisuuksia sekä laatineet ohjeistuksia lakimuutosten toteuttamiseen ja valvontaohjelman painopistealueisiin liittyen. Valvira on keväällä 2023 selvittänyt yksityisten perhepäivähoitajien omavalvontasuunnitelmien toteutumista lähettämällä kaikkiin kuntiin kyselyn omavalvontasuunnitelmien laatimisesta, ohjauksesta ja valvonnasta. Aluehallintovirastot ovat syksyllä 2023 selvittäneet, miten lapsen oikeus esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen toteutuu. Kyselyyn vastasi 284 kuntaa. Kyselyyn vastanneista kunnista seitsemässä ei järjestetä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. 77 kunnassa järjestetään esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lisäksi aamu- ja iltapäivätoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa.			
Asiasanat varhaiskasvatus, valvonta, lupamenettely, valvontaosaaminen, täydentävä varhaiskasvatus, omavalvontasuunnitelma, lapsen oikeus tukeen			
ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkopainettu) 2343-3132	ISBN (verkkopainettu) -
Kokonaissivumäärä 15		Kieli suomi	Hinta -
Julkaisija Lapin aluehallintovirasto		Paino -	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 227/2024

Sammanställd av Regionförvaltningsverket i Södra Finland Regionförvaltningsverket i Östra Finland Regionförvaltningsverket i Lappland Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland Regionförvaltningsverket i Norra Finland Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira		Utgivningsdatum 30.1.2024	
		Uppdragsgivare	
		Datum för tillsättandet av organet	
Publikationens titel Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2023			
Referat Regionförvaltningsverken och Valvira har utarbetat ett tillsynsprogram för småbarnspedagogiken. Tillsynen enligt programmet har inletts i början av 2020. Tyngdpunkten under 2023 har varit att ge vägledning om verkställandet av ändringarna i lagen samt att övervaka den småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen. Utöver det här har fokus legat på tillståndsförfarandet, tillsynskompetensen, planen för egenkontroll och barns rätt till stöd. Under 2023 har regionförvaltningsverken gett vägledning, ordnat fortbildningar och tillställningar där vägledning getts samt upprättat anvisningar om tillämpningen av ändringarna i lagen och om tillsynsprogrammets fokusområden. Valvira har våren 2023 utrett om de privata familjedagvårdarna har upprättat planer för egenkontroll genom att skicka en enkät till alla kommuner om hur planerna upprättas och övervakas och om dithörande styrning. Hösten 2023 utredde regionförvaltningsverken hur barns rätt till småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen tillgodoses. Enkäten besvarades av 284 kommuner. Sju av de kommuner som besvarade enkäten ordnar inte kompletterande småbarnspedagogik. I 77 kommuner ordnas det utöver kompletterande småbarnspedagogik även förmiddags- och eftermiddagsverksamhet eller motsvarande verksamhet.			
Ämnesord			
ISSN (tryckt)	ISBN (tryckt)	ISSN (webbpublikation)	ISBN (webbpublikation)
-	-	2343-3132	-
Sidantal 15	Spåk finska		Pris
Utgivare Regionförvaltningsverket i Lappland		Tryckeri -	

Sisällys

1	Varhaiskasvatuksen valvontaohjelma	6
2	Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman toteuttaminen ja tulokset 2023	6
2.1	Lupamenettely	7
2.2	Valvontaosaaminen	7
2.3	Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus	8
2.4	Omaevalvontasuunnitelma	9
2.5	Lapsen oikeus tukeen	10
2.6	Aluehallintovirastojen toteuttama muu ohjaus ja valvonta	11
3	Yhteenveto ja pohdintaa valvontaohjelman 2023 tuloksista	13

1 Varhaiskasvatuksen valvontaohjelma

Aluehallintovirastot ja Valvira ovat laatineet varhaiskasvatuksen valtakunnallisen valvontaohjelman, jonka mukainen suunnitelmallinen valvonta on aloitettu vuoden 2020 alussa. Valvontaohjelmassa kuvataan varhaiskasvatuksen valvonnan keskeiset periaatteet, toimintaa ohjaavat normit ja toimintatavat sekä määrittämään vuosittaiset painopistealueet, joihin erityisesti kohdistetaan ennakollista ohjausta ja neuvontaa. Ohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan kaksi kertaa vuodessa seurantaryhmässä, jossa on edustus aluehallintovirastosta ja Valvirasta.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on luoda yhdenmukaiset varhaiskasvatuksen ohjauksen ja valvonnan toimintamallit. Valvontaohjelma koskee pääasiassa aluehallintovirastojen ja Valviran ohjaus- ja valvontatoimia. Kunnan valvontavelvollisuutta ja tehtäviä yksityisen palveluntuottajan lupamenettelyssä on kuvattu kahdessa julkaisussa, joista "Yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan käsikirja – Käsikirja kunnan viranomaiselle" on edelleen käytössä. Tavoitteena on, että kunnissa, joissa on yksityistä palveluntuotantoa, kunta noudattaa tarkasti omaa valvontavelvollisuuttaan.

Valvontaohjelman lähtökohtana on ollut, että valvonnassa siirrytään entistä enemmän ennakoiviin menetelmiin ja valvonnan asiakaskeksisyyttä vahvistetaan. Varhaiskasvatuslaissa määriteltyjen valvontaviranomaisten on siten toteutettava valvontaa ensisijaisesti antamalla varhaiskasvatuksen järjestäjälle tarpeellista ohjausta ja neuvontaa. Monipuolisen ohjauksen ja neuvonnan tavoitteena on säädösten mukainen, laadukas varhaiskasvatus sekä varhaiskasvatusta koskevien muistutusten ja kantelujen määrän väheneminen.

Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman vuosien 2020–2022 tulokset:

- [Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2020](#)
- [Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2021](#)
- [Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman tulokset 2022](#)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen valvontaohjelma 2023–2025 (päivitetty 1.1.2024):

- [Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen valvontaohjelma 2023–2025](#)

2 Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman toteuttaminen ja tulokset 2023

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuonna 2023 painopiste on ollut lakimuutosten toimeenpanon ohjauksessa sekä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen valvonnassa. Näiden lisäksi painopistealueina on ollut lupamenettely, valvontaosaaminen, omavalvontasuunnitelma sekä lapsen oikeus tukeen. Sovittujen valvontaohjelman painopisteiden lisäksi aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat kuntia ja yksityisiä palveluntuottajia suunnitelmallisesti sekä

ennakoiden. Aluehallintovirastot tekevät myös epäkohtiin perustuvaa valvontaa ja tarkastuskäyntejä.

2.1 Lupamenettely

1.1.2023 alkaen lupa yksityiselle päiväkodille on pitänyt hakea aluehallintovirastosta. Lakimuutoksen myötä uuden palveluntuottajan on haettava lupaa ennen toiminnan aloittamista, sillä toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin lupa on myönnetty. Myös jo toiminnassa oleville päiväkodeille on haettava lupa neljän vuoden siirtymäaikana (1.1.2023–31.12.2026).

Aluehallintovirastot ovat keväällä 2023 julkaisseet palveluntuottajille ja kunnan valvontaviranomaisille ”Yksityisen varhaiskasvatuksen luvanvaraisuus” -oppaan, jossa kuvataan yksityiskohtaisesti yksityisen varhaiskasvatuksen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuus 1.1.–31.12.2023.

Aluehallintovirastot ovat vuoden aikana antaneet informaatio-ohjausta sekä järjestäneet täydennyskoulutuksia, yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatus ja lupa- ja ilmoitusmenettelyklinikoita sekä yhteistyö- ja ohjauspalavereita yksityisen varhaiskasvatuksen luvanvaraisuuteen liittyen:

- Aluehallintovirastot ovat antaneet informaatio-ohjausta puhelimitse tai sähköpostitse yhteensä 527 kertaa.
- Aluehallintovirastot ovat järjestäneet viisi yhteistyö- ja ohjauspalaveria yksityisille palveluntuottajille. Lisäksi Valvira ja aluehallintovirastot ovat järjestäneet kohdennetusti neljä yhteistyö- ja ohjauspalaveria yksityisille palveluntuottajille.
- Aluehallintovirastot ovat vuoden aikana järjestäneet kolme yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatus ja lupa- ja ilmoitusmenettelyklinikkaa, ja osallistujia klinikoissa on ollut yhteensä 177.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja aluehallintovirastot järjestivät syksyllä 2022 koulutuksen yksityisen varhaiskasvatuksen lakimuutoksista ja yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuudesta 1.1.2023 alkaen. Koulutuksen tallenne on ollut katsottavissa vuoden 2023 ajan.

Yksityisen varhaiskasvatuksen luvanvaraisuudesta on annettu informaatio-ohjausta kunnille ja yksityisille palveluntuottajille vuonna 2023 yhteensä 539 kertaa.

2.2 Valvontaosaaminen

Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen valvonta kuuluu aluehallintovirastojen ja Valviran lisäksi myös kunnalle. Jos kunta havaitsee alueensa yksityisessä palvelutuotannossa ongelmia, sen on aloitettava välittömästi ohjaus- ja valvontatoimet. Kunnan on varmistettava siitä, että yksityiset varhaiskasvatuspalvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. Kunnan tulee myös ilmoittaa varhaiskasvatuslain mukaisessa valvonnassa tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai

epäkohdista sekä tekemistään toimenpiteistä aluehallintovirastolle tai Valviralle.

Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman vuoden 2023 yhtenä painopisteenä on ollut kuntien valvontaosaamisen vahvistaminen. Aluehallintovirasto on julkaissut [Yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan käsikirjan](#) kunnan valvontaviranomaisille. Käsikirjan tavoitteena on tukea kunnan yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia tehtävässään. Käsikirjassa kuvataan, millaista osaamista valvontatehtävässä vaaditaan, mitä varhaiskasvatuksen valvonnalla tarkoitetaan ja mitä kunnan valvontaviranomaisen tehtäviin kuuluu. Käsikirjassa kuvataan myös, miten yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaa voidaan toteuttaa laadukkaasti.

Aluehallintovirastot ovat vuoden aikana antaneet informaatio-ohjausta ja järjestäneet täydennyskoulutusta valvontaosaamiseen liittyen. Kuntien valvontaosaamista on vahvistettu yksityisen varhaiskasvatuksen valvojien tapaamisissa ja ohjaustilaisuuksissa, joita on järjestetty yhteensä 17 kertaa. ”Viranomaisvalvonta varhaiskasvatuksessa” suomenkieliseen koulutustilaisuuteen osallistui 473 henkilöä ja ruotsinkieliseen tilaisuuteen 59 henkilöä.

2.3 Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus

Kunnan tulee järjestää lapsille maksutonta esiopetusta oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna (perusopetuslaki 628/1998 4 §). Esiopetuksen lisäksi lapsilla on oikeus osallistua täydentävään varhaiskasvatukseen aamuin ennen esiopetuksen alkua ja/tai sen jälkeen iltopäivällä (varhaiskasvatuslaki 540/2018 12 §).

Aluehallintovirastojen peruspalvelujen arvioinnissa selvitettiin vuonna 2021 esiopetusta ja täydentävän varhaiskasvatuksen tilannetta. Arvioinnin tulokset osoittivat, että esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutumisessa oli alueellisia ja kuntakohtaisia eroja vuonna 2021.

Aluehallintovirastot ovat syksyllä 2023 lähettäneet kyselyn esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämisestä kaikkiin Manner-Suomen kuntiin. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten lapsen oikeus esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen toteutuu, miten kunnat tiedottavat täydentävästä varhaiskasvatuksesta sekä saavatko kaikki lapset esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Kysely koski sekä kunnallista että yksityistä varhaiskasvatusta.

Kyselyyn vastasi 284 kuntaa. Kyselyyn vastanneista kunnista seitsemässä ei järjestetä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. 77 kunnassa järjestetään esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lisäksi aamu- ja iltopäivätoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa.

Vastausten mukaan kunnat ovat tiedottaneet varhaiskasvatuslain mukaisesta esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta. Huoltajia on tiedotettu kunnissa useilla eri tavoilla, kuten kunnan kotisivuilla, henkilökohtaisella kirjeellä, esioppilaiden tutustumispäivässä, Wilmassa/Daisyssä, sähköpostilla, tiedotustilaisuuksissa, palveluohjauksessa ja lehdessä.

Kyselyyn vastanneista kunnista seitsemässä kunnassa ei järjestetä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. 77 kunnassa järjestetään esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lisäksi aamu- ja iltapäivätoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa.

Kyselyn vastausten perusteella aluehallintovirastot ovat ottaneet valvontaan kunnat,

- jotka eivät ole vastanneet kyselyyn
- joissa ei järjestetä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta
- joissa järjestetään esioppilaille sekä varhaiskasvatuslain mukaista esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta että aamu- ja iltapäivätoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa.

2.4 Omavalvontasuunnitelma

Omavalvontasuunnitelman laatimisesta säädetään varhaiskasvatuslaissa (Varhaiskasvatuslaki 48 §). Valvira on antanut omavalvontaa koskevan määräyksen vuonna 2021 ja uusi määräys on annettu 1.8.2023. Omavalvontasuunnitelmalomake ja sen ohje on päivitetty uuden määräyksen antamisen yhteydessä. Omavalvontamääräys koskee yksityisiä päiväkoteja sekä yksityisiä perhepäivähoitajia. Syksyllä 2023 on järjestetty täydennyskoulutusta omavalvonta-asiakirjojen päivityksestä.

Koska yksityisen perhepäivähoitajan on laadittava omavalvontasuunnitelma varhaiskasvatustoiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi, Valvira on keväällä 2023 lähettänyt kaikkiin Suomen kuntiin yksityisen perhepäivähoidon omavalvontaa koskevan kyselyn. Kyselyssä selvitettiin, ovatko kunnat valvoneet yksityisen perhepäivähoidon omavalvontasuunnitelman laadintaa ja ovatko suunnitelmat julkisesti nähtävillä. Lisäksi kyselyn tarkoituksena oli varmistaa, että yksityisten perhepäivähoitajien laatimat omavalvontasuunnitelmat ovat Valviran antaman määräyksen mukaisia.

Kyselyyn vastasi 213 kuntaa ja vastausprosentti oli 72 %. Kyselyyn vastanneista kunnista 93 kunnassa toimii yhteensä 665 yksityistä perhepäivähoitajaa. Yksityisten perhepäivähoitajien tarjoamaan varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 2 426 lasta.

Kyselyyn vastanneista kunnista 84 % ilmoitti varmistaneensa, että yksityiset perhepäivähoitajat ovat laatineet omavalvontasuunnitelmat. Kunnista 16 % ilmoitti, että yksityiset perhepäivähoitajat eivät ole laatineet omavalvontasuunnitelmia tai ne on laadittu osittain. Kunnista 33 % ilmoitti, että suunnitelmat ovat julkisesti nähtävillä. Omavalvontasuunnitelmaa on päivitetty säännöllisesti 59 kunnan yksityisessä perhepäivähoidossa.

Kyselyyn vastanneista kunnista 16 % ilmoitti, että yksityiset perhepäivähoitajat eivät ole laatineet omavalvontasuunnitelmia tai ne on laadittu osittain. Kunnista 33 % ilmoitti, että suunnitelmat ovat julkisesti nähtävillä.

Vastauksista kävi ilmi, että kunnissa yksityisen perhepäivähoidon ohjaus ja neuvonta on osoitettu erilaisilla nimikkeillä oleville viranhaltijoille. Vastauksista ilmeni, että pääsääntöisesti valvonnasta vastaa varhaiskasvatusjohtaja tai varhaiskasvatuspäällikkö. Useissa kunnissa tehtävästä vastaa myös päiväkodin johtaja tai perhepäivähoidon esimies.

Kyselyssä selvitettiin, onko omavalvontasuunnitelmaa laadittaessa otettu huomioon yksin työskentelyyn liittyvät riskit. Omavalvontasuunnitelmia laadittaessa kunnat ovat käyneet keskusteluja yksityisten perhepäivähoitajien kanssa riskeistä. Vastauksista ilmeni, että esimerkiksi sijaisjärjestelyt on kuvattu 50 % kyselyyn vastanneiden kuntien yksityisten perhepäivähoitajien omavalvontasuunnitelmissa.

Yksityisistä perhepäivähoitajista 64 % käytti Valviran antamaa mallilomaketta. Useat kunnat ilmoittivat, että yksityiset perhepäivähoitajat päivittävät käyttämänsä asiakirjaa Valviran antaman määräyksen mukaisesti. Vastauksista kävi ilmi, että käytössä on myös alueellisesti yhteisesti laadittuja lomakkeita, jotka on laadittu Valviran antaman mallilomakkeen pohjalta. Pääsääntöisesti omavalvontasuunnitelman edellytetään olevan soveltavilta osin valmiina ennen toiminnan aloittamista. Kuitenkin vain 75 % kunnista kertoi varmistaneensa, että lomake on saatettu valmiiksi kolmen kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Kyselyyn vastanneista kunnista 63 % vastasi, että omavalvontasuunnitelmat on säännöllisesti päivitetty ja ajantasaisia.

Kyselyssä myös kartoitettiin, ovatko kunnat laatineet suunnitelman yksityisen perhepäivähoidon valvontaan. Vastanneista kunnista 60 % ilmoitti, että suunnitelma on laadittu ja 23 % ilmoitti, että suunnitelma on valmisteilla.

2.5 Lapsen oikeus tukeen

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Lapsen tukea vahvistava muutos varhaiskasvatuslakiin on tullut voimaan 1.8.2022. Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Tehostettua ja erityistä tukea sekä tukipalvelua koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua aluehallintovirastolta 30 päivän kuluessa tiedoksi-saannista.

Aluehallintovirastoon on vuoden 2023 aikana saapunut 11 oikaisuvaatimusta lapsen tukea ja tukipalveluita koskevasta päätöksestä. Lisäksi lapsen tuen järjestäminen on ollut 5 %:ssa ratkaistujen valvonta-asioiden ja 9 %:ssa ratkaistujen kanteluasioiden aiheena.

Aluehallintovirastot ovat vuoden 2023 aikana antaneet informaatio-ohjausta varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta puhelimitse ja sähköpostitse yhteensä 50 kertaa. Lisäksi aluehallintovirastot ovat järjestäneet viisi täydennyskoulutusta lapsen tuesta ja hallintopäätösten tekemisestä. Täydennyskoulutuksiin on osallistunut yhteensä 428 henkilöä.

2.6 Aluehallintovirastojen toteuttama muu ohjaus ja valvonta

Valvontaviranomaiset toteuttavat ennakkollista ja ohjaukseen painottuvaa valvontaa järjestämällä muun muassa alueellisia tilaisuuksia, työkokouksia sekä ohjaukseyntejä. Aluehallintovirastoissa on vuoden 2023 aikana annettu ohjausta puhelimitse ja sähköpostitse yhteensä 1 346 kertaa sekä ohjaustilaisuuksia on järjestetty yhteensä 103 (34 paikan päällä ja 69 etänä) kertaa.

Ennakkollisen ohjauksen ja varhaiskasvatuksen valvontaohjelman painopisteytön lisäksi aluehallintovirastoissa ratkaistiin vuonna 2023 yhteensä 125 valvonta-asiaa. Valvontaviranomaisen vireille laittama valvonta voi alkaa erilaisen kanavien kautta. Epäkohtaan perustuva valvonta voi esimerkiksi alkaa aluehallintovirastolle tulleen epäkohtailmoituksen tai varhaiskasvatuksen henkilöstön ilmoitusvelvollisuuden pohjalta. Valvontaviranomainen voi tarkastaa varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan varhaiskasvatustoiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimipaikat ja toimitilat. Aluehallintovirastot ovat vuoden aikana tehneet yhteensä 29 tarkastuskäyntiä, joista ennalta ilmoitettuja on ollut 23 ja ennalta ilmoittamattomia kuusi. Taulukossa 1. on eritelty varhaiskasvatuksen valvonnassa annetut päätökset ja tehdyt tarkastuskäynnit aluehallintovirastoittain.

Aluehallintovirastot ovat vuoden 2023 aikana ratkaisseet 125 valvonta-asiaa.

Taulukoissa käytetään seuraavia lyhenteitä: ESAVI/Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ISAVI/Itä-Suomen aluehallintovirasto, LAAVI/Lapin aluehallintovirasto, LSAVI/Lounais-Suomen aluehallintovirasto, LSSAVI/Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ja PSAVI/Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Ruotsinkielinen sivistystoimen yksikkö (Svenska enheten för bildningsväsendet) on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston erikoisyksikkö, joka valvoo ruotsinkielistä varhaiskasvatusta. Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta koskien tehtiin 11 valvontapäätöstä ja yksi tarkastuskäynti. Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta koskevat valvonnat ovat mukana Länsi- ja Sisä-Suomen yhteenvedoissa.

Taulukko 1. Aluehallintovirastojen valvonnat vuonna 2023

	ESAVI	ISAVI	LAAVI	LSAVI	LSSAVI	PSAVI	YHT.
Valvontapäätösten määrä	35	16	6	20	40	8	125
Tarkastuskäyntien määrä	4	0	4	14	6	1	29

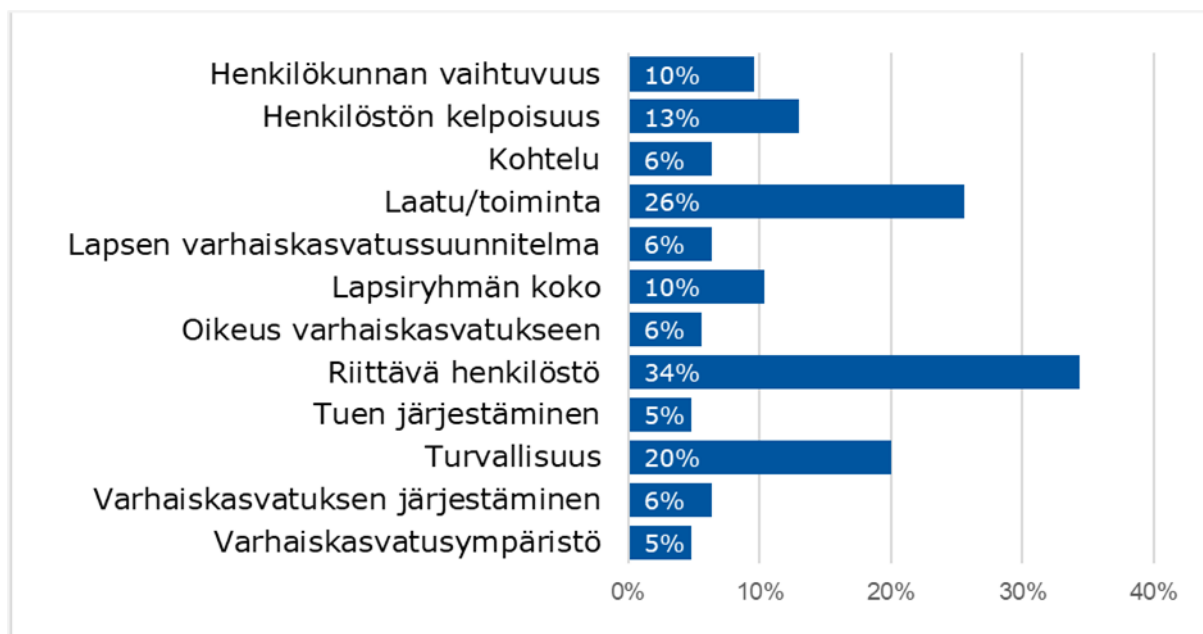
Aluehallintovirastot ovat kiinnittäneet varhaiskasvatuksen järjestäjän tai yksityisen palveluntuottajan huomiota 16 %:ssa valvontapäätöksistä, antaneet huomautuksen 11 %:ssa ja määräyksen 4 %:ssa valvontapäätöksistä. 36 %:ssa valvonta-asioista ei ole ollut aihetta toimenpiteisiin. Lisäksi aluehallintovirastot ovat siirtäneet 33 % tulleista valvonta-asioista kunnan käsiteltäväksi. Taulukossa 2. on eritelty ratkaistujen valvonta-asioiden toimenpiteet aluehallintovirastoittain.

Taulukko 2. Ratkaistujen valvonta-asioiden toimenpiteet aluehallintovirastoittain

	ESAVI	ISAVI	LAAVI	LSAVI	LSSAVI	PSAVI	AVIT
Ei toimenpiteitä	49 %	38 %	33 %	30 %	30 %	25 %	36 %
Siirretty valvonta-asiaksi kuntaan	46 %	44 %	0 %	0 %	33 %	63 %	33 %
Huomion kiinnittäminen	6 %	13 %	50 %	50 %	5 %	13 %	16 %
Huomautus	0 %	6 %	17 %	5 %	28 %	0 %	11 %
Määräys	0 %	0 %	0 %	15 %	5 %	0 %	4 %

Vuoden 2023 ratkaistuissa valvonta-asioissa esille ovat nousseet muun muassa henkilöstön riittävyys, varhaiskasvatuksen laatu ja tyytymättömyys päiväkodin toimintaan, varhaiskasvatusympäristön turvallisuus, henkilöstön kelpoisuus sekä lapsiryhmän koko. Kuviossa 1. on eritelty ratkaistujen valvonta-asioiden aiheet. Kuviossa ei ole mukana aiheet, joita on ollut vähemmän kuin 5 %. Valvonta-asiat ovat saattaneet koskea useaa aihetta, jonka vuoksi ratkaistujen valvonta-asioiden yhteenlasketuista aiheista tulee yli 100 %.

Kuvio 1. Ratkaistujen valvonta-asioiden aiheet

3 Yhteenveto ja pohdintaa valvontaohjelman 2023 tuloksista

Varhaiskasvatuksen valvontaohjelmassa vuonna 2023 painopiste on ollut lakimuutosten toimeenpanon ohjauksessa sekä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen valvonnassa. Näiden lisäksi painopistealueina ovat olleet lupamenettely, valvontaosaaminen, omavalvontasuunnitelma sekä lapsen oikeus tukeen.

Aluehallintovirastot ovat vuoden aikana antaneet informaatio-ohjausta, järjestäneet täydennyskoulutuksia ja ohjaustilaisuuksia sekä laatineet ohjeistuksia lakimuutosten toimeenpanon toteuttamiseen ja valvontaohjelman painopistealueisiin, mutta myös muihin ajankohtaisiin ja esille nousseisiin asioihin liittyen.

Kunnille ja yksityisille palveluntuottajille on vuoden aikana tarjottu kattavasti informaatio-ohjausta yksityisen varhaiskasvatuksen luvanvaraisuuteen liittyen. Aluehallintovirastojen yhtenä tavoitteena on ollut varmistaa sujuva siirtyminen lupamenettelyyn. Aluehallintovirastot ovat vastanneet sekä lakimuutokseen että palveluntuottajien tarpeeseen saada ohjausta monipuolisin keinoin ja nopealla reagoinnilla. Aluehallintovirastot arvioivat, että lupamenettelyyn siirtyminen on sujunut hyvin.

Vuoden yhtenä painopisteenä on ollut kuntien valvontaosaamisen vahvistaminen. Aluehallintovirastojen käsityksen mukaan kuntien valvontakäytännöissä sekä valvontaosaamisessa on vaihtelua. Aluehallintovirastot toteavat, että yksityisen varhaiskasvatuksen valvonta kuuluu aluehallintovirastojen ja Valviran lisäksi myös kunnalle. Kunnan vastuulla on varmistaa, että yksityiset varhaiskasvatuspalvelut täyttävät kunnalliselta toiminnalta vaadittavan tason. Kunnan valvontaviranomaisella on oikeus tarkastaa yksityisen päiväkodin toiminta ja tilat. Lisäksi

aluehallintovirastot korostavat, että kunnan tulee ilmoittaa valvonnassa havaitsemistaan puutteista tai epäkohdista sekä tekemistään toimenpiteistä aluehallintovirastolle tai Valviralle.

Valvira on keväällä 2023 selvittänyt, onko yksityisten perhepäivähoitajien omavalvontasuunnitelmat laadittu Valviran antaman määräyksen mukaisesti. Tulosten pohjalta Valvira korostaa, että kuntien tulee valvoa, että kaikki yksityiset perhepäivähoitajat laativat omavalvontasuunnitelman soveltuvilta osin jo ennen toiminnan aloittamista. Omavalvontasuunnitelma on laadittava valmiiksi kolmen kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Kuntien tulee varmistaa, että käytössä olevat omat lomakkeet ovat Valviran antaman määräyksen mukaisia. Perhepäivähoitajan on pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurattava sen toteutumista.

Aluehallintovirastot ovat syksyllä 2023 selvittäneet, miten lapsen oikeus esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen toteutuu. Kyselyn tuloksista ilmeni, että kaikissa kunnissa ei järjestetä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Lisäksi useassa kunnassa järjestetään esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lisäksi aamu- ja iltapäivätoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa. Aluehallintovirastot korostavat, että kaikilla esioppilailla on oikeus varhaiskasvatuslain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen.

Aluehallintovirastot ovat antaneet informaatio-ohjausta sekä järjestäneet täydennyskoulutuksia lapsen tuesta ja hallintopäätösten tekemisestä. Aluehallintovirastoihin saapuneiden yhteydenottojen perusteella voidaan todeta, että informaatio-ohjaus ja täydennyskoulutukset tuen järjestämisestä sekä hallintopäätösprosessista koetaan tarpeellisiksi. Aluehallintovirastot toteavat, että varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä. Tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista tulee tehdä hallintopäätös viipymättä.

Vuoden 2023 valvontaohjelman painopistetyö jatkuu lupamenettelyn, valvontaosaamisen ja omavalvontasuunnitelman osalta myös vuonna 2024. Lisäksi aluehallintovirastot ja Valvira ovat päättäneet nostaa vuosien 2024 ja 2025 yhdeksi valvontakohteeksi kelpoisuusvaatimusten toteutumisen, sillä kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön riittävyys on ollut esillä viime aikoina. Tämä on näkynyt myös aluehallintovirastoihin tulleissa epäkohtailmoituksissa.

Lapin aluehallintovirasto

Rovaniemi

2024